

לך מארצך וממולדתך ומבית אביך (י"ב א')

לכאורה הי' די לומר רק לך לך מארצך, ולא יותר, דבזה הלא כלולה ההליכה ממקום המולדת וגם מבית האב, כיון שיהי' בארץ אחרת. אך הבאור הוא, מפני כי מדות האדם בכלל משתרשות בו ע"י שלש סבות, לפעמים ע"י גידולו בהארץ שהוא גר בתוכה, וכמו בדור המבול, שהשחית כל בשר את דרכו, ומלאה הארץ חמס (ר"ם נח), וכן מצינו לאחד החכמים שצוה לבנו שלא יגור בעיר שכנציב, מפני כי אנשיה אנשי לציון (פסחים קי"ב ב'), ולפעמים ע"י בני המשפחה שלו, כמו שאמרו, משפחת לסטים, משפחת מוכסין (שבועות ל"ט א'), וכן אמרו (סוטה ז' א') הרבה שכנים רעים גורמין, ולבסוף — מן גידולו בבית הוריו, וכמו שאמרו (סוכה ג"ו א') שותא דינוקא או דאבוהא או דאימא, מפני שגדל עמהם מילדותו וזומע שיחם והגיונם, ושונה דבריהם ודבוק בדעותיהם. ורמז כאן ה' לאברהם בשלש לשונות אלה, מארצך, ממולדתך (מבני משפחה) ומבית אביך, שיזכור תמיד לשרש מלבו את המדות הנשחתות האפשרות לבא ע"י שלשת הסבות הנזכרות.

11
3

(ד) כאשר ובר אליו ה'. ח"ל לשרש כמו שדבר שדרי במקרה כסמוך שורש כסמוך יותר וזה למחוי כמיני וילך חתו לוח סא ספורט כסמוך לוח בכלל כל כספא חלח כסמטום כאשר דבר חותי' כשדבר. חלח כסמין על סכסכ דברתה לוח. וקדי חלח יסיו לוי פכונים פכיתיה סתלחה וכדומה יחא חותי' לוח סלך שמו. והינת חסחו חלחי בני ביתו בעיר פד שמכרו סלל. וסוף חסעכ מטע כדך. ותלחר שכנר יחא פנינו וסחיק כדך רחוי חסיו לסכין סלל ונלו סלל חללו ולא כמיני. (ה) ויקח אברים. ח' ס' חרס כרלס סוסטס וכל ססלס פמו. כמס"כ

אל הארץ אשר ארצך... אפילו נראה לעין ונדמה כי ארץ ישראל היא ארץ ככל הארצות, באמת אין הדבר כך. אחרת היא ושונה לחלוטין. האוצרות והמחמדים הסמונים בה אינם גלויים לשום אדם, מעין עולם הבא, שעליו נאמר, עין לא ראתה אלהים וולתך" (ישעיה, סד, ג). ועל כן אמר לו הקב"ה: לך לך... אל הארץ אשר ארצך, היינו, שתלך לארץ כזאת שלא תוכל לראותה בעצמך, אלא אראה אותה לך.

2

4 אלה

... והנה הכתוב אומר (תהלים ז, ז) אדם ובהמה תושע ה', ואיתא במדרש אע"פ שאדם אנחנו נמשכנו אחרין כבהמה, ועין במס' חולין (דף ה, ב) איתא אלו בני אדם שהם ערומין בדעת ומשימין עצמם כבהמה. והענין דהאדם העושה רצון חבירו ועושה כל מה שחבירו מצוהו מ"מ עיקר העשיה הוא אדעתיה דנפשיה דהרי עיקר מה ששומע לדברי חבירו ועושה כצויו הוא משום דמכיר בשכלו שהוא צריך לעשות רצון חבירו אם מצד יראה אם מצד אהבה או משום קבלת איזו טובה או סיבה אחרת. ועכ"פ הוא עושה מה ששכלו מחייב אותו שהוא צריך לעשות מעשה זו תמצא עושה רצון עצמו ג"כ בזה שעושה רצון חבירו. ומשיה איתא במס' קידושין (דף כב, ב) דבהמה גסה נקנית במשיכה דקוראה והיא באה אבל עבד גדול אינו נקנה בזה דקוראו והוא בא אם לא שהארון תקפו אצלו, ומפרש הטעם דאדם אדעתיה דנפשיה קעביד אבל בהמה אדעתיה דמרה קעבדה, דאדם אע"פ שהארון קוראו ושומע לו העבד ובא מ"מ לא נקרא הליכתו משיכתו של הארון משום דהליכתו הוא משום שיוע העבד בעצמו שצריך לעשותו כמו

ד. וילך חרס וגו'. כל כסמוך מיותר מ) שכרי לומר כסמוך כסדר הודעת הכליכה (פסוק ב') ויקח חרס וגו' וילאו ללכת וגו'. אכן כוונת הכתוב הוא להודיע חביבו של חרסם שלא תעטב אפיו עטב אחת חלל נגמר דברי ב' לך לך חרסם וילך חרסם ולא תעטב לשום סיבה ונצח את חניו ומולדתו ושיעור חייבה כ"פ כאשר כודעת כוונתו) שכיב סמוך לדבר כי חליו. והדויע ככחות כי לוח לוד דניקוחו בחרסם כלל חסו כח) פי' לא לוד קיוס מלאמר כי חלל רלכו בולך וכלך שמו. וכונתו כדודע ז' כי כגס שנתחכם חרסם לחפח ללכת לבל יתחברו עמו ממולדתו ומנחת חניו אעפ"כ לא הוטייל כערך פרט זכ וכלך חסו לוח. עוד ירכל להיות שאמר לו כי כבעמות תופליח כרנכ כשילך לו מחרלו וכי ח"כ כגס שילך יסבור כרואה כי חין לכחזיק לו פוכה על זכ שאפ"י קל שנקלים כשייראה כל כתועלות ימכר ליסט לזכ כודיע ככחות דנקיותו של חרסם כי מכ שכלך לא לוד ככבעמות כחמורות חלל לפשות דבר ב'. ודקק לומר כאשר דבר ולא כאשר חמר וכמו כסתחיל כתחילת כפרש ויאמר כי לאמת כדברינו. וכו' יש לך לודע כי כל מקום שחמר ככחות דיבור יגיד על דבר קשה והלאמירה היא רכב וכלן כזכיר כתחילת כפרש ויאמר כי לוד שכל כדבר הוא לכנות חרסם וכמשכ חרסם חמר כאשר דבר פי' ששכ כדבר לוד גזירת מלך עליו ולא לחולתה כנמשך לו. עוד

5 כיון חל

דתהלך לפני הדיה תמים. ענין התמימות הוא שיעשה רצון הבורא ולא יחקר למה צוהו כן ואע"פ שהאדם רשאי לחקור אחר טעמי המצות זה בכלל לימד תורה שמצוה ללומדה ולידע אותה וגם הלימוד הזה יעשה אותו מפני שמצוה כן הוא ללמוד. אבל בעיקר העשיה שלו וכן בהלימוד יעשה רק מפני שכן הוא רצון הבורא יתברך ולא מפני שהוא רצה לחקור אמאי צוהו כן

שרבו מצוהו תקרא אדעתיה דנפשיה אבל בהמה הליכתה רק מצד הארון בלא שום צירוף דעת עצמה. ונתנו שאמרו אע"פ שאדם אנחנו נמשכין אחרין כבהמה, פירוש אע"ג שמכירים אנחנו מה הורבתנו ומה יפה וטוב לנו לעשות רצנו יתברך אעפ"כ נמשכנו אחרין כבהמה בלא שום ציווף דעת עצמינו רק כשביל ציווף ואדעתא דירך קעבידנא, ופירוש זה המדרש ראיתי זה כמה בספר זרע בוך רק הוספתי בו ביאור הדברים והסבך בסכרא. והוה שאמר לו התהלך לפני הדיה תמים, דכתמימות יהיה ההליכה כדרכי התורה והמצוה לפני:

11

וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וכו' ויקח
אברם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו
ואת כל רכושם אשר רכשו ואת הנפש אשר
עשו בחרן ויצאו ללכת ארצה כנען ויבאו ארצה
כנען. פסוקים הללו צריכים ביאור שהרי אמר
מקדם וילך אברם ושוב חזר לאמר ויקח אברם
וכו' ויצאו ללכת וכו' הרי כבר ספר מקדם
שהלך כאשר דבר אליו ה'. אמנם באמת לא
היה באפשרי שילך מיד בצוותו אותו ה' כי
היה עליו לאסוף את רכושו והנפשות אשר עשה
וכל זה היה צריך הכנה רבה הדורשת זמן מה.
אמנם אברהם ע"ה מיד כשבאה לו המצוה מאת
ה' ללכת התלהב כל כך לקיים רצון בוראו
במקדם היותר אפשרי עד שבעת דבר ה' עמו
כבר נחשב כהולך, כי כן אמרו חז"ל (ברכות
ו, א) חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשה
מעלה עליו הכתוב כאלו עשה וזה שאמר

6
כ"י יוסף
נחמה
ק"י (ב"ר)

וילך אברם כאשר דבר אליו ה'. רצונו להעיד
בזה על כושר לב אברהם וחפצו הנמרץ לקיים
רצון ה' באופן שנחשב לו כאלו כבר הלך מיד
כאשר דבר ה' אליו. אמנם בפועל לא היה
באפשרי לקיים המצוה כי אם אחרי זמן מה כי
לא יתכן שיעזוב כל הנפשות שהכניס תחת כנפי
השכינה וכל הרכוש שתקן על טהרת הקדש
הכניסין לקדושה, על כן ספר אחר כך אין
שאסף ולקח כל הדברים הללו ויצא בחיטל

1 ז' קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה. הבט ימין וראה כי מתחלה אמר הקב"ה
לאברהם שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה עומד שם צפונה ונגבה

וקדמה וימה כי כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה ולזרעך עד עולם. ש"מ שבראיה
לחוד סגי וקני לה. ואח"כ חזר מזה ואמר, קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה
כי לך אתננה. ש"מ שצריך לעשות חזקה ממש מכי דיש אמצרי, (כ"ק ט.) ובראיה
לחוד לא קנה לה. ועוד כי מתחלה אמר לזרעך עד עולם, ואח"כ אמר כי לך
אתננה, ולא הזכיר זרעך ולא עד עולם. ועוד שאמר שא נא, אין נא אלא בקשה.
ובאמרו קום התהלך בארץ לא הזכיר לשון נא. ואצל משה רבינו ע"ה מוחלפת השיטה
שאמר (דברים ג.ה) אעברה נא ואראה את הארץ. הרי שהזכיר לשון נא אצל העברה
ממש שהיא דוגמת קום התהלך בארץ אבל אצל הראיה לא הזכיר נא כי לא אמר
ואראה נא. ועוד מהו שאמר כאן וראה מן המקום אשר אתה עומד שם וכי ס"ד
שיראה מן המקום אשר אינו עומד שם.

6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

והקרוב אלי לומר בכל זה, שהקנה הקב"ה אל אברהם את הארץ לקנות שמה שני
מיני תועלת, האחד, רוחני והוא נקנה בראיה לבד. ואחד, גופני והוא נקנה
מכי דיש אמצרי. הרוחני הוא, כי שם מקום מקדש של מטה מכוון כנגד בהמ"ק
של מעלה, ושם פעל ה' מכוון לשבתו יתברך, ושם חביון עוזו יתברך, וכל המסתכל
במקום הקדוש ההוא מיד נתלבש רוח טהרה וקדושה ומלך עליון כיופו ית'
תחזינה עיניו ובראיה לחוד סגי לאדם לקנות השלימות ההוא במקום אשר קרא לו
אברהם (בראשית כ"ד) ה' יראה, וקרי בה יראה היו"ד בחיריק ויראה היו"ד בצירי, כי
כדרך שבא לראות כך בא ליראות, כי מיד בבואו שמה כשם שהשכינה רואה אותו
כך הוא רואה פני השכינה ומיד נעשה מושפע ומואצל ודבק בזיו שכינתו יתברך
מעין עוה"ב, כי גם שם הצדיקים יושבים ונהנים מזיו שכינתו יתברך. ולא ככל מקום
בארץ האדם זוכה לשלימות זה כי אם במקום הנקרא ה' יראה והוא הר המוריה
ובית אל, כי למעלה כתיב (ג-ד) עד בית אל, אל מקום המזבח וגו' ולקמן פ'
יצא (כ"ח) פ"י רש"י שבא בית המקדש לקראתו עד בית אל ופירשו המפרשים
שמאותו זמן והלאה נתחברו שני המקומות מקום בית המקדש ובית אל והיו למקום
אחד. על כן נאמר כאן לאברם שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם. הורה
באצבע ששלימות זה הרוחני הנקנה לו בראיה לחוד לא נקנה לו כ"א מן המקום
אשר הוא עומד בו והיינו בית אל. כי כך משמע פשט המקראות וילך למסעיו מנגד
עד בית אל וגו' ח"ש אל הארץ אשר אראך שאני מראה אותך שמה ובסבה זו מלך
ביפיו תחזינה עיניך.

ותועלת רוחני זה לא יסיר מזרעו עד עולם, כי אף בזמן שבי"ה שלמטה אינו בכנינו
מ"מ הבה"מ שלמעלה המכוון נגדו נצחי לא יסור לעולם ובכל זמן יורד
ממנו השפע על זרע אברהם המקודש, ומטעם זה שלמים וכן רבים נכספה נפשם
לעמוד למקום הקדוש ההוא כי רצו את אבניה וגו'. וכנגד תועלת רוחני זה אמר
הקב"ה שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם ר"ל מן המקום הקדוש אשר
אתה עומד בו כי בו תקנה השלימות הרוחנית ותזכה לראות פני השכינה, ועל אותו
שלימות אמר לך אתננה ולזרעך עד עולם כי שלימות רוחני זה לא ימוש לעולם.
ואח"כ אמר כנגד השלימות הגשמי הנקנה לו בארץ והיינו סתם נחלת שדה וכרם,
וסתם קרקע אינה נקנית כי אם בחזקה גמורה מכי דיש אמצרי, אמר קום התהלך

ועל קניית שני מיני שלימות אלו אמר משה אעברה נא ואראה את הארץ הטובה. כי באמרו אעברה נא בקש על קניית סתם חלק בארץ אשר לזה צריך העברה ממש כדרך שנאמר קום התהלך בארץ. ובאמרו ואראה את הארץ בקש על קניית השלימות הרוחני הנקנה בראיה לבד וכנגד מה שנאמר כאן מן המקום אשר אתה שם דהיינו בית אל מקום המקדש אמר להלן ההר הטוב הזה והלבנון. ומ"ש כאן שא נא עיניך הזכיר לשון נא דווקא באותו שלימות הנקנה בראיה אבל בשלימות הגופני לא הזכיר לשון נא, ואצל משה כתיב חילוף הדברים הכל חד טעמא הוא לפי ששלימות הגופני האדם יראה לעינים אליו ביותר ע"כ אין הקב"ה צריך לבקש מן האדם בלשון תחנונים שיקבלו מידו אלא אדרבה האדם מבקשו בלשון תחנונים מן הקב"ה כי תאוה הוא לעינים לראות בחמדת העה"ז. אבל החמדה הרוחנית אשר עין לא ראתה אין הטבע נכסף אליו כל כך ואין האדם מבקש עליו בלשון תחנונים כפי טבעו, אלא אדרבה ה' מבקש מן האדם בלשון תחנונים שידבק בשלימות רוחני זה, ע"כ אמר הקב"ה לאברם שא נא אין נא אלא בקשה ותחנה שבקש ה' ממנו שידבק בקנין רוחני זה, אבל קום התהלך בארץ כדי לקנות נחלת שדה וכרם לא הוצרך לבקש ממנו. אבל משה כשבקש על שתיים אלו מן הקב"ה הזכיר לשון נא באמרו אעברה דהיינו קניית חלק בארץ שהטבע נכסף אליו ומבקש על ככה אבל באמרו ואראה את הארץ לא הזכיר לשון נא כי הכל חד טעמא ואע"פ שאין זה גאות לאומרו על שני צדיקים כאברהם ומשה מ"מ דיברה תורה בלשון סתם בני אדם ואמר הקב"ה לאברם שא נא וקום התהלך כמדובר לסתם אדם ומשה ג"כ לא רצה להחזיק את עצמו לצדיק גמור.

דבר אחר, אברהם לא היה לו עינים רמות והיה תולה עיניו תמיד למטה ע"כ נאמר לו שא נא עיניך נא לשון עתה כי עתה לפי שעה שא נא עיניך למעלה וראה.

6
11
8

.. The reason for this omission can be understood if one differentiates between vision and acquisition. The vision of Eretz Yisrael belongs to every generation. We know from history that even those who are far removed from Torah observance, and to a certain degree even from Jewish identification, somehow always retain a certain attachment to the Land of Israel. The vision does not dim, and whether they pray three times a day, asking the Almighty for their return to Zion, or not, they are almost instinctively aware of the unique character of Eretz Yisrael, as a מורשה.

9
Tabletalk

11 The Torah uses this phrase — מורשה, an inheritance or heritage — in regard to the Land of Israel and regarding the Torah itself. תורה צוה לנו משה, מורשה קהלת יעקב. "The Torah Moshe taught us is the heritage of the Congregation of Yaakov" (Devarim 33:4).

16 Both the Torah and the Land of Israel are an integral part of our heritage and our national destiny. This explains why the expression ורצך, "your descendants," is used in conjunction with the "vision" of Eretz Yisrael, for the children of Avraham will never lose sight of that vision.

21 However, when Avraham is told to "walk about the Land" — which is as an act of acquisition, of *kinyan*, for by so doing he takes possession of the Land — the phrase ורצך, "your descendants," is omitted. This indicates that insofar as the actual possession of the Land is concerned, there will be many interruptions during the course of time when Avraham's descendants will not possess the Land. Even after Jews will be permitted to repossess the Land, only a relative few will take advantage of that opportunity; hence the word ורצך is not used.

31 There is also an additional dimension regarding ownership and possession, which is especially true of the Jewish people's relationship to Eretz Yisrael. That added dimension is the necessity of appreciating the value of an item, and certainly of a land, on the part of those who wish to take possession of it. Ownership cannot be established through possession alone, if one is not aware and

1 cognizant of the true value of an item. There is a fascinating case brought by the *Hagahos Ashri*, the annotated commentary to the Rosh in *Bava Metzia*. A *she'eilah* (question) was once brought to Rabbi Elazar of Metz. A Jew had purchased a sheet of tin from a non-Jew and subsequently sold it to his neighbor. The new purchaser, upon scraping off some of the tin, discovered silver underneath. Apparently, a layer of tin had been used as a veneer to conceal the precious silver. The question presented to Rabbi Elazar was whether the purchaser was obligated to pay the seller the difference between the price of silver and that of tin. The *psak* (decision) given was that the seller was not entitled to any additional money from the purchaser, since the seller himself never knew that the item was silver, nor did he have any intent to acquire silver in the initial transaction when he purchased it from the non-Jew! This *psak* was quoted by a great teacher of *mussar* to prove that acquisition and ownership must be accompanied by knowledge and appreciation of the value of an item. Only then is true ownership established.

How true this is of the Land of Israel and our relationship to it. Not everyone who lives in the Land becomes a true possessor of it.

2) There must be an understanding and appreciation of its holiness and historic significance in order for one to become an "owner" of the Land. This explains why the word וְרָצַךְ is not used when the Torah speaks of taking possession of the Land, for not every descendant of Avraham has that sense of appreciation — as indeed we see today.

We can now understand another teaching of our Sages regarding a Jew's attachment to, and appreciation of, the Land of Israel. We are taught that Yosef merited to have his *aron* (coffin) transported from Egypt to Eretz Yisrael, whereas Moshe was not granted entry to the Land, nor even the privilege to be buried there. Our Sages explain the reason for this: יִוְסֵף הוֹדָה בְּאֶרְצוֹ, "Yosef acknowledged his Land," while Moshe "denied his Land," כִּפַּר בְּאֶרְצוֹ. This refers to the fact that Yosef told his captors and the authorities that he was taken from the Land of Israel and brought to Egypt. He did not deny his origins. Moshe, on the other hand, when he rescued the daughters of Yisro and overheard them telling their father that an Egyptian man saved them, did not refute their assumption!

The question, however, is asked: Did not each of these great men merely acknowledge the truth? Yosef was indeed taken from the Land of Israel, where he lived the early years of his life, while Moshe was born in Egypt and never set foot on the soil of Israel! The answer given is that, from the moment in history when G-d promised the Land of Israel to Avraham and his descendants, every Jew should feel that this Land is his, for it is the Land which was given to his forefathers. The attachment of every Jew to Eretz Yisrael is supposed to be so deep and profound that whenever he is identified, it must be not only as a member of his people, but also as a son and daughter of the Land of Israel. That is why Yosef is praised for his readiness to acknowledge his identity, while Moshe is criticized. The *Bris HaAretz*, "the Covenant of the Land," which is taught to us in this week's *Sedrah*, is a Covenant which spans the ages, from the time of Avraham to this very day.

טעם שהפסיק הכתוב בתיבת "לחם ויין"

"ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון" (יד. יח)

מכל אשר לך. עיין במס' חולין (פ"ח ב') ואמר רבא בשכר שאמר אברהם אבינו אם מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לשתי מצוות לחוט של תכלת ולרצועה של תפילין וכו' ועיין ברש"י משום שלא רצה ליהנות מן הגזל עכ"ל. וצריך להבין מאי מדה כנגד מדה איכא הכא, ויש להסביר

13) מהו י"ג

דהנה ענין המלחמה שקונין בכבוש המלחמה וכמבואר בגמרא גיטין (ל"ח). היינו משום דכל א' מהנלחמים מעמיד את שלו בסכנה שהוא יכול ג"כ להפסיד, ובאמת כמה פעמים הוא מפסיד ג"כ הרבה, אע"פ שמנצח והוא כעין קוביא, ומשום זה קונה את מה שכובש אפי' הרבה יותר, וכעין שכתבו התוס' בסנהדרין (כ"ד ב') בד"ה כל כי האי גוונא גבי אסמכתא ע"ש היטב דבאופן זה לא הוי אסמכתא משום דבידו להרויח גמר ומקני, אבל הכא אמר לו אברהם אבינו ע"ה דהמלחמה היה שלא בדרך הטבע כלל, שלא

הי' לו שום היוק ולא הפסיד כלל בהמלחמה הזאת לא בנפשות ולא בממון, וזהו שאמר הרמתי ידי אל ה' וכו' ר"ל אני לא נלחמתי ולא עשיתי מאומה כ"א ה' הוא ה' הלווח והוא ה' המנצח, וזהו שאמר לו אם מחוט ועד שרוך נעל ר"ל שלא הי' לו שום היוק כלל אם מחוט א' ושרוך א', וכענין שתאר הנביא ישע"י (ה' פ' כ"ז) אין עיף וגוי ולא נפתח אזור חלציו ולא נתק שרוך נעליו ע"ש, וזהו ואם אקח מכל אשר לך פ"י דלמה אקח ממך הרכוש כיון דלא הי' היוק כלל אפי' מחוט ועד שרוך נעל, וא"כ הוי כמו גזל אם אקח מכל אשר לך, ואיני רוצה ליהנות ממעשי נסים, ואם שאתה רוצה לתת לי בתורת מתנה בזה איני חפץ כלל, ולא תאמר אני העשרתי את אברהם, וא"כ אנו רואים מזה איך שאברהם אע"ה רצה לפרסם גדולתו וכבודו של השי"ת בעולם איד' שה' גלחם בעדו והי' בעורתו שנצח במלחמה, ולא בכוחו ועוצם ידו עשה את החיל הזה, ובעבור שפרסם כ"כ יחודו וכבודו יתברך ע"כ זכו בניו לשתי המצות הללו ציצית ותפילין שהם מורים ג"כ על גדולתו ויחודו יתעלה כמבואר שם בגמרא דתפילין כתיב ב"י וראו כל עמי הארץ וכו' וציצית ג"כ משום דתכלת אמר, מה לים וכו' ע"ש היטב.

המלחמה היה שלא בדרך הטבע כלל, שלא הי' לו שום היוק ולא הפסיד כלל בהמלחמה הזאת לא בנפשות ולא בממון, וזהו שאמר הרמתי ידי אל ה' וכו' ר"ל אני לא נלחמתי ולא עשיתי מאומה כ"א ה' הוא ה' הלווח והוא ה' המנצח, וזהו שאמר לו אם מחוט ועד שרוך נעל ר"ל שלא הי' לו שום היוק כלל אם מחוט א' ושרוך א', וכענין שתאר הנביא ישע"י (ה' פ' כ"ז) אין עיף וגוי ולא נפתח אזור חלציו ולא נתק שרוך נעליו

ע"ש, וזהו ואם אקח מכל אשר לך פ"י דלמה אקח ממך הרכוש כיון דלא הי' היוק כלל אפי' מחוט ועד שרוך נעל, וא"כ הוי כמו גזל אם אקח מכל אשר לך, ואיני רוצה ליהנות ממעשי נסים, ואם שאתה רוצה לתת לי בתורת מתנה בזה איני חפץ כלל, ולא תאמר אני העשרתי את אברהם, וא"כ אנו רואים מזה איך שאברהם אע"ה רצה לפרסם גדולתו וכבודו של השי"ת בעולם איד' שה' גלחם בעדו והי' בעורתו שנצח במלחמה, ולא בכוחו ועוצם ידו עשה את החיל הזה, ובעבור שפרסם כ"כ יחודו וכבודו יתברך ע"כ זכו בניו לשתי המצות הללו ציצית ותפילין שהם מורים ג"כ על גדולתו ויחודו יתעלה כמבואר שם בגמרא דתפילין כתיב ב"י וראו כל עמי הארץ וכו' וציצית ג"כ משום דתכלת אמר, מה לים וכו' ע"ש היטב.

ע"ש, וזהו ואם אקח מכל אשר לך פ"י דלמה אקח ממך הרכוש כיון דלא הי' היוק כלל אפי' מחוט ועד שרוך נעל, וא"כ הוי כמו גזל אם אקח מכל אשר לך, ואיני רוצה ליהנות ממעשי נסים, ואם שאתה רוצה לתת לי בתורת מתנה בזה איני חפץ כלל, ולא תאמר אני העשרתי את אברהם, וא"כ אנו רואים מזה איך שאברהם אע"ה רצה לפרסם גדולתו וכבודו של השי"ת בעולם איד' שה' גלחם בעדו והי' בעורתו שנצח במלחמה, ולא בכוחו ועוצם ידו עשה את החיל הזה, ובעבור שפרסם כ"כ יחודו וכבודו יתברך ע"כ זכו בניו לשתי המצות הללו ציצית ותפילין שהם מורים ג"כ על גדולתו ויחודו יתעלה כמבואר שם בגמרא דתפילין כתיב ב"י וראו כל עמי הארץ וכו' וציצית ג"כ משום דתכלת אמר, מה לים וכו' ע"ש היטב.

ע"ש, וזהו ואם אקח מכל אשר לך פ"י דלמה אקח ממך הרכוש כיון דלא הי' היוק כלל אפי' מחוט ועד שרוך נעל, וא"כ הוי כמו גזל אם אקח מכל אשר לך, ואיני רוצה ליהנות ממעשי נסים, ואם שאתה רוצה לתת לי בתורת מתנה בזה איני חפץ כלל, ולא תאמר אני העשרתי את אברהם, וא"כ אנו רואים מזה איך שאברהם אע"ה רצה לפרסם גדולתו וכבודו של השי"ת בעולם איד' שה' גלחם בעדו והי' בעורתו שנצח במלחמה, ולא בכוחו ועוצם ידו עשה את החיל הזה, ובעבור שפרסם כ"כ יחודו וכבודו יתברך ע"כ זכו בניו לשתי המצות הללו ציצית ותפילין שהם מורים ג"כ על גדולתו ויחודו יתעלה כמבואר שם בגמרא דתפילין כתיב ב"י וראו כל עמי הארץ וכו' וציצית ג"כ משום דתכלת אמר, מה לים וכו' ע"ש היטב.

ע"ש, וזהו ואם אקח מכל אשר לך פ"י דלמה אקח ממך הרכוש כיון דלא הי' היוק כלל אפי' מחוט ועד שרוך נעל, וא"כ הוי כמו גזל אם אקח מכל אשר לך, ואיני רוצה ליהנות ממעשי נסים, ואם שאתה רוצה לתת לי בתורת מתנה בזה איני חפץ כלל, ולא תאמר אני העשרתי את אברהם, וא"כ אנו רואים מזה איך שאברהם אע"ה רצה לפרסם גדולתו וכבודו של השי"ת בעולם איד' שה' גלחם בעדו והי' בעורתו שנצח במלחמה, ולא בכוחו ועוצם ידו עשה את החיל הזה, ובעבור שפרסם כ"כ יחודו וכבודו יתברך ע"כ זכו בניו לשתי המצות הללו ציצית ותפילין שהם מורים ג"כ על גדולתו ויחודו יתעלה כמבואר שם בגמרא דתפילין כתיב ב"י וראו כל עמי הארץ וכו' וציצית ג"כ משום דתכלת אמר, מה לים וכו' ע"ש היטב.

ע"ש, וזהו ואם אקח מכל אשר לך פ"י דלמה אקח ממך הרכוש כיון דלא הי' היוק כלל אפי' מחוט ועד שרוך נעל, וא"כ הוי כמו גזל אם אקח מכל אשר לך, ואיני רוצה ליהנות ממעשי נסים, ואם שאתה רוצה לתת לי בתורת מתנה בזה איני חפץ כלל, ולא תאמר אני העשרתי את אברהם, וא"כ אנו רואים מזה איך שאברהם אע"ה רצה לפרסם גדולתו וכבודו של השי"ת בעולם איד' שה' גלחם בעדו והי' בעורתו שנצח במלחמה, ולא בכוחו ועוצם ידו עשה את החיל הזה, ובעבור שפרסם כ"כ יחודו וכבודו יתברך ע"כ זכו בניו לשתי המצות הללו ציצית ותפילין שהם מורים ג"כ על גדולתו ויחודו יתעלה כמבואר שם בגמרא דתפילין כתיב ב"י וראו כל עמי הארץ וכו' וציצית ג"כ משום דתכלת אמר, מה לים וכו' ע"ש היטב.

ע"ש, וזהו ואם אקח מכל אשר לך פ"י דלמה אקח ממך הרכוש כיון דלא הי' היוק כלל אפי' מחוט ועד שרוך נעל, וא"כ הוי כמו גזל אם אקח מכל אשר לך, ואיני רוצה ליהנות ממעשי נסים, ואם שאתה רוצה לתת לי בתורת מתנה בזה איני חפץ כלל, ולא תאמר אני העשרתי את אברהם, וא"כ אנו רואים מזה איך שאברהם אע"ה רצה לפרסם גדולתו וכבודו של השי"ת בעולם איד' שה' גלחם בעדו והי' בעורתו שנצח במלחמה, ולא בכוחו ועוצם ידו עשה את החיל הזה, ובעבור שפרסם כ"כ יחודו וכבודו יתברך ע"כ זכו בניו לשתי המצות הללו ציצית ותפילין שהם מורים ג"כ על גדולתו ויחודו יתעלה כמבואר שם בגמרא דתפילין כתיב ב"י וראו כל עמי הארץ וכו' וציצית ג"כ משום דתכלת אמר, מה לים וכו' ע"ש היטב.

הקשה הגאון רבי יצחק הורוויץ, אב"ד אה"ו: למה הפסיק הכתוב במילת "לחם ויין" באמצע, היה לו לכתוב כך: "ומלכי צדק מלך שלם והוא כהן לאל עליון הוציא לחם ויין"?

ותירץ הגאון הר"ל בשני אופנים. כי הנה ידוע כי מלכי צדק הוא שם בן נח, ורמז לו עם הלחם והיין שבני אברהם יקריבו מנחות ונסכים על גבי המזבח. על הנסכים רמז לו ביין ועל המנחות - בלחם.

והנה, ידוע שיין נסכים כולו למזבח ואילו מנחות הקומץ למזבח ושירים נאכלים, וידוע דדבר שהוא כולו למזבח חשוב יותר ולכן עולה כתובה בתורה קודם חטאת, ואם כן היה לו לכתוב "הוציא יין ולחם" ולהקדים יין נסכים קודם מנחות? אלא שכל זה הוא במנחה שמביא ישראל, אולם מנחת כהן אינה נקמצת, אלא כולה נשרפת לגבוה.

וזו מתיקות הפסוק: "ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין". וקשה: למה לחם קודם? והפסוק מתרץ: "והוא כהן לאל עליון".

ביאור נפלא נוסף בפסוק זה, כתב הגאון רבי ישכר ונגרד, בעל "פתחי שערים":

הגמרא במסכת תענית (כו:): אומרת: "למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת כהן מברך? מה נזיר אסור ביין - אף כהן מברך אסור ביין".

ומאידך, בירושלמי במסכת פסחים (פרק י' הלכה ו') מצינו שיין שבתוך המזון אינו משכר.

ואם כן נבאר שהיה קשה לפסוק, איך הוציא יין, והלא יין משכר וכהן אסור לשתותו? אך כיון שהוציא גם לחם, אם כן הרי היין בא בתוך הסעודה ואינו משכר, ובאופן כזה מותר לכהן לשתות יין. וזה ביאור הפסוק: 'ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין', ולמה עשה כן ולא הוציא יין תחילה? ולכן תירץ: 'והוא כהן לקל עליון', ומותר לו לשתות יין רק בתוך הסעודה או לפני הסעודה, ולכן הוציא לחם שיהיה יין הנצרך לסעודה, ואז מותר לשתות אף קודם הסעודה...

12) חזק חזק

בלעדי, רק אשר אכלו הנערים תו'. (י"ד כד)

כונת התבה, "בלעדי" היא, ללמדנו, שלעצמו החמיר אברהם אבינו ביותר לבלי ליהנות סמלך סדום מחוט ועד שרוך נעל. אולם בנוגע לנערים והאנשים שהלכו אתו. להם לא החמיר. הם יקחו חלקם. ללמדך, שהרשות ביד כל אחד להחמיר לעצמו ולא לאחרים.

14) חזק חזק

דהם רבן נמליאל לחכמים כלום יש אדם שתולק בדבר זה אמר ליה ר' יהושע לאו איל הולא משמך אמרו לך רשות אמר ליה יהושע עמד על רגליך ויעידו בך עמד רבי יהושע על רגליו ואמר אלמלא אני חי הווא מה יכול הווי להבחיז את המת ועכשיו שאני חי הווא חי האך יכול הווי להבחיז את החי היה רבן נמליאל יושב חורש ור' יהושע עומד על רגליו עד שריגנו כל העם ואמרו לחוצפיה התורגמן עמד ועמד אמרי עד כמה נצעריה וניזיל בריה אשתקד צעריה בבכורות במעשה דר' צדוק צעריה הכא נמי צעריה תא ונעבריה מאן נוקם ליה נוקמיה לרבי יהושע בעל מעשה הווא נוקמיה לך עקיבא דילמא עניש ליה דלית ליה זכות אבות אלא נוקמיה לך אלעזר בן עזריה הווא חכם הווא עשיר הווא עשירי לעזרא הווא חכם דאי מקשי ליה מפרק ליה הווא עשיר דאי אית ליה לפלוחי לבי קיסר אף הווא אול ופלה הווא עשיר לעזרא דאית ליה זכות אבות ולא מצי עניש ליה אתו ואמרו ליה נירא ליה למד ליהויה ריש מתיבתא אמר להו איזיל ואימליך באנשי ביתי אול ואמליך בדביתו אמרה ליה